

Getoizácia ako sociálny problém

Michal Vašečka

Workshop

Formy oblastných a etnických rozdielov
na Slovensku, v Česku a v Maďarsku

Ostrava, 3-4. máj 2012

Geto

Wacquant definuje jav geta ako takú etnickú formáciu, ktorá obsahuje všetky štyri prejavy rasovej nadradenosti: kategorizáciu, diskrimináciu, segregáciu a vylučujúce násilie.

- Jary&Jary: „...geto je taká časť mesta, ktorej obyvatelia majú rovnaké kultúrne a etnické pozadie, súčasne sú sociálne znevýhodnení a pre spoločnosť sú „zbytoční“

Getoizácia

- Kultúrne a/alebo fyzické vytlačenie menšín zo spoločnosti mainstream.
- Výraz "getoizácia" označuje taký systematický vylučovací proces, ktorým sa spoločenské skupiny, nepatriace k väčšinovej spoločnosti vytlačia do takej husto obývanej mestskej oblasti, ktorá je často stotožnená s tamojšími etnickými menšinami, žijúcimi pod životným minimom.

Geto, priestor pre sociálne vylúčených

Sociálne vylúčenie ako nedostatočná účasť vo výrobných procesoch, v rodinnom, komunitnom a politickom živote,
Sociálne vylúčenie ako absencia prístupu k základným občianskym právam (vrátane práva na slobodný politický a náboženský názor)

Sociálne vylúčenie ako absencia uznania spoluúčasti v občianskej spoločnosti a v kultúrnych činnostiach

Sociálne vylúčenie ako nerovné rozdelenie spoločenských práv - patrí tu právo na prístup k sociálnym inštitúciám, právo na vzdelávanie, zdravotníctvo, sociálnu ochranu a bezpečný domov.

Zastavenie getoizácie

- Proces getoizácie možno charakterizovať ako špirálu samosplniacich predpovedí vytvorených väčšinou spoločnosťou o vylúčených skupinách. Getoizácia má jedinečnú vnútornú logiku – jeden krok je nutne sledovaný druhým a takto akonáhle dosiahnu procesy istú úroveň, je stále ťažšie vyriešiť problém.
- Proces getoizácie má viaceré úrovne, ktoré všetky majú príčiny a dôsledky: stigmatizácia a oblastné vylúčenie skupiny, spoločenské vylúčenie, útlak a fyzické násilie.
- Zastavenie getoizácie znamená návrat k nulovému stavu a zlomenie stupňovaného vylúčenia, teda zrušenie stigmatizácie vylúčenej skupiny a prístup k členom komunity bez stereotypie.

Zastavenie getoizácie v strednej Európe a jeho vnútorná logika

- Legitimizácia radikálneho postoja
- ~~Násilné presídlenie~~ násilné presídlenie občanov „neschopných adaptácie“ na také miesta, kde nie sú vhodné danosti na podmienky ľudského života
- Ohradzovanie miestnych ľudí, vytvorenie symbolických a fyzických hraníc, respektíve „oblastí, ktorých sa treba strániť“
- Systematické znižovanie spoločenského kapitálu v protiklade s ostatnými časťami mesta
- Zmena spoločenskej štruktúry miestneho obyvateľstva
- Založenie a prevádzkovanie rovnobežných inštitúcií
- Otvorené nepriateľstvo voči inštitúciám dominantných skupín nachádzajúcich sa na území „geta“.
- Vznik kultúry v izolovaných oblastiach
- Aj posledné skupiny strednej vrstvy opúšťajú getoizovanú oblasť
- Posilnenie patologického správania
- Ďalšia stigmatizácia (napr. odpojenie verejných sietí, prípadne ich odstránenie)
- Mesto ponecháva miestne obyvateľstvo na vlastný osud
- Postavenie „nových pravidiel hry“ v gete
- Rezignácia obyvateľov geta a odcudzenie dosiahne neslýchané rozmery.

Getoizácia ako sociálny problém?

- Dvojaké problémy: rutínne a sociálne problémy.

Sociálne problémy *„istá situácia v živote značnej skupiny, ktorá odporuje ich normám, systému hodnôt, potrebám, spôsobuje ťažkosti, kvôli čomu to pokladajú za nepotrebné“.*

Štyri stupne rozvoja sociálneho problému

- 1. Vznik a určenie sociálneho problému
- 2. Prijímanie problému spoločnosťou
- 3. Mobilizácia na zavedenie možných riešení a inštitucionalizovanie problému
- 4. Riešenie problému

Sociálny problém

- Výraz „sociálny problém“ možno interpretovať aj tak, že to je taká situácia v živote skupiny, ktorá odporuje ich normám a potrebám, ale sú schopní a pripravení to spoločne vyriešiť.
- „Zrelý sociálny problém“ je taký spoločenský problém, ktorý ovplyvňuje život značnej skupiny, ale na jeho riešenie sa daná skupina verejne zaväzuje, pozná spôsob riešenia a je schopná zabezpečiť také podmienky, ktoré to umožňujú.

Podmienky potrebné k úspešnému riešeniu sociálnych problémov

- Legislatívne
- Materiálne
- Inštitucionálne
- Spoločenské

Sociálne podmienky

- Veriť v to, že sa problém dá vyriešiť
- Veriť v úsudok pri identifikovaní problému
- Existencia spoločensky prijatých noriem "normálnej situácie"
- Veriť v to, že problém dokážeme vyriešiť
- Dôkladné poznanie situácie, poznanie komplexných informácií
- Ochota zúčastniť sa v procese riešenia problému
- Dôverovať kompetentnosti príslušných inštitúcií
- Veriť v demokratické riešenie problému

Závery

- Getoizáciu nepovažuje za sociálny problém ani jedna z významných vrstiev spoločnosti.
- Getoizácia je priamym výsledkom fragmentácie neskoromodernej spoločnosti a roztrieštenia spoločenskej jednoty.
- Proces zastavenia alebo obrátenia getoizácie nie je možné začať bez silného vládneho nátlaku, veď často treba konať napriek vôli ľudí, komunít a miestnych samospráv.